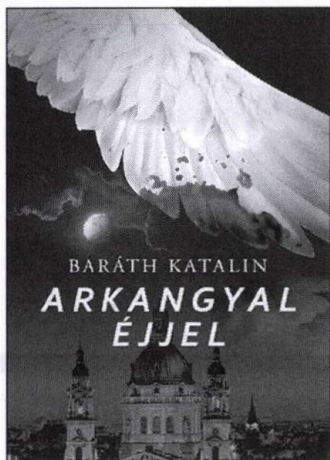

Átverték minket

Baráth Katalin, *Arkangyal Éjjel*,
Agave Könyvek, Budapest,
2016

Most, miután befejeztem Baráth Katalin legújabb könyvét, az *Arkangyal éjjel*t, sok gondolat kavargó a fejemben. Az elején, néhány oldal elolvasása után azt gondoltam, hogy ez egész jó, sőt, ahogy haladtam a történetben, egyre inkább az az érzés fogott el, hogy egyre jobb, legalább olyan jó, mint Kondor Vilmos. A regény felénél már elterveztem, hogyan fogom indítani a kritikát: azt a kérdést szerettem volna körüljárni, hogy egy olyan világban, ahol több nagyhatalomnak is nők állnak az élén (Angela Merkel, Theresa May, sőt néhány hónappal ezelőtt még úgy nézett ki, hogy az Amerikai Egyesült Államokat is egy nő fogja irányítani), hogyan fordulhat elő, hogy egy színvonalban Kondor Vilmossal megegyező női író nem tud érvényesülni; miért csak a sokadik regénye után veszik észre az emberek? Természetesen nemcsak a feminizmus oldaláról közelíthetjük meg a jelenséget, mindent

a kegyetlen könyvbiznisz nyakába varrva. Hogy mégsem így tettem, arra az a magyarázat, hogy a regénynek is van egyfajta feminista olvasata, még akkor is, ha a szerző ezt nem mondja ki. Értem én, hogy a magyar krimi- és thrillerirodalomban hiánycikknek számító női nyomozót akarta létrehozni a szerző – amit egyébként nagyon jól végre is hajt –, de a szabad idejében férfiakat verő önjelölt igazságosztót nehéz nem feministaként értelmezni.

1997 óta büntetik Magyarországon a családon belüli nemi erőszakot. Miért fontos ez számunkra? Pontosabban miért lehetne fontos? Azért, mert a könyvnek alapvetően lehetne egy társadalmilag fontos funkciója: felhívhatná a figyelmet a nők családon belüli bántalmazására. Ezt azonban nem teszi meg. Hogy miért nem? Például azért, mert elsősorban krimiként, vagy inkább thrillerként kell olvasnunk. (Ezért sem értem teljesen azt a lelkesedést, amellyel a különböző blogok fogadták a könyvet, kiemelve fontos funkcióját, hogy felhívja a figyelmet a családon belüli erőszakra.) E sorok írója sem vonja kétségbe, hogy a nők elleni erőszak fontos kérdés, és minden formája elítélendő. De ne magyarázzunk bele a könyvbe olyasmit, ami nincs benne. Ráadásul a főhős saját maga mondja el, hogyan vélekedik a témáról: „Ha picit is érdekelné a politikai korrektség vagy a társadalmi igazságosság – nem érdekel, ezek politikusok választási programjába való, jelentés nélküli szarságok –, akkor itt kéne megemlékezni a bántalmazó anyákról és feleségekről. De engem az a női kéz érdekel, amelyik nem a gyöngébre támad, hanem a nagyra és az erőse. A kéz, ami azzal fordul szembe, akit az élethossziglani szoktatás szerint csak dédelgetnie szabad.” (131) A főhősnő saját maga mondja ki, hogy a regény családon belüli erőszak-értelmezése tévút. Ha ehhez hozzáadjuk, hogy a regény ezen a téren nem fejlődik sehova, az író nem ad a családon belüli erőszak témájára megoldást, nem mutat utat – hacsak nem a főhősét, Méregzsákét, de

kétlem, hogy az követendő lenne –, akkor még egyértelműbbé válik, hogy ez a fajta értelmezés nem vezet sehová.

Folytatva e kritika első sorainak gondolatmenetét, azt kell mondanom, hogy a könyv felénél elszállt a varázs. A szerző megszokott, olcsó fogásokkal húzza az időt, vagyis tölti az oldalakat. Ez néha még elnézhető is lehetne, de amikor minden második fejezetet töltelékrészként olvasunk, akkor már kicsit sok. A fejezetek végénél jól felcsigázza az érdeklődésünket, aztán a következő fejezetben elmesél egy múltbéli történetet, amely akár fontos is lehetne, de az ilyen megoldások a regény felétől egészen a végéig megfigyelhetők. Egy másik (szerkesztésbeli?) probléma, hogy nem kapunk választ arra az egyszerű kérdésre, vajon Méregzsák miért nem hívja fel több mint száz oldalon keresztül a titokzatos nőt, aki a gyrososnál hagyta a telefonszámát – pontosabban az egyetlen elfogadható válasznak az tűnik, hogy így száz oldallal rövidebb lenne a könyv. Értem én, hogy a modern kütyük világa új kihívások elé állítja a regényírót, de akkor azt nem értem, hogy miért kellett a telefonszámos szál a regényben. De a legérthetlenebb és legzavaróbb, hogy a regény elején megerőszkolják Méregzsák lakótársát, majd a történet közepe felé érve magát a főhóst is, hogy végül a könyv utolsó negyedében kiderüljön, mindez mégsem történt meg. Ez nem az a fajta írói kétely, amikor a szerző bizonytalanságban hagyja az olvasóját, mert az a fajta bizonytalanság jó – ebben az esetben pedig arról van szó, hogy át lettünk verve, de nagyon.

Vannak azért pozitívumok is, ilyen például a főhős alakja, aki hiába öntörvényű, antiszociális, erőszakos személy, mégis szerethető, akkor is azonosulni tudunk vele, amikor erkölcsileg kifogásolható tevékenységeket folytat. Konkrétabban: olyan férfiakat ver félholtra (sőt, valakit meg is öl), akik nőket bántalmaznak. Valamiféle jellemfejlődésen megy keresztül, jöllehet biztosan ezt csak a regény következő részéből tudhatjuk meg. De akkor sem csodálkoznék, ha a szerző úgy elhúzná ezt a szálát, hogy majd csak a harmadikban vagy negyedikben menne végbe ez a fajta személyiségfejlődés. Baráth főhőséről eszünkbe juthat Laurell K. Hamilton megálmódott karaktere, Anita Blake, aki már félig meghódította a világot. De ha már párhuzamokról beszélünk, nem mehetünk el szó nélkül Lisbeth Salander mellett sem, akinek Steig Larsson főhősnőjére Méregzsák nemcsak jellemében hasonlít, de ő is a bokszot választotta kedvenc sportágának. Szóval, ha Méregzsák egy lemásolt figura is, de magyar kultúrkörnyezetben mindenképpen újdonság, és ami fontosabb, működő. Még akkor is, ha sokszor inkább valami természetfeletti lényhez hasonlít, akinek jóval nagyobb a fizikai fájdalomtűrő képessége, mint másoknak, és aki gyorsabban is gyógyul, mint mások – de hát mit tegyünk, ezek a főhősök már csak ilyenek.

Covaciu Norbert